

Ігор Білоус

Голова Фонду державного майна України

Я не хочу підтримувати популізм. Моє завдання – запустити новий процес приватизації

Ігор Білоус – про основні проблеми приватизації, ризики тиску, конфлікт інтересів та свої першочергові завдання на посаді

«Одне з наших завдань – зламати схеми так званої тіньової приватизації»

Приватизація тільки почалася, а навколо неї – вже купа невдоволених. З чим це пов'язано?

– Навколо кожного – абсолютно кожного державного об'єкта – завжди існував і існує досі конфлікт інтересів. Завжди були і є люди, які

паразитують на держпідприємствах, отримують з них прибуток. Зазвичай цей прибуток – копійковий у порівнянні з втратами держави.

Про які втрати йдеться у даному випадку?

– У першу чергу – про втрати від так званого «тіньового банкрутства». Ця практика міцно закріпилася за роки незалежності: нарощується заборгованість, не зберігається профіль, під-

приємство перетворюється на банкрута, а потім процедурою реалізації активів займається арбітражний керуючий. І замість приватизації Фонд отримувал тижий розпродаж майна без умов збереження профілю і без надходжень до бюджету. Сумна статистика свідчить: 60% товариств, які не були своєчасно виставлені на продаж, перетворюються на банкрутів. Таких прикладів за 24 роки – сотні. Наприклад, наразі з 365 господарських товариств, які перебувають в управлінні Фонду, 96 – у стані банкрутства. Це ми з'ясували під час нещодавньої інвентаризації.

Як ви пропонуєте вирішувати цю проблему?

- По можливості витягати підприємства з банкрутства і готувати до продажу. І якомога швидше продавати ті, котрі ще не встигли збанкрутувати.

А чому б не залишити їх у державній власності?

- Більшість державних об'єктів є неприбутковими, але державі доводиться їх утримувати, на що йдуть немалі кошти з бюджету. А управляти ними ефективно держава не в змозі. По-перше, їх просто забагато, і для управління ними замало Фонду і міністерств. По-друге, наше неповоротке законодавство, крім іншого, дуже гальмує можливість держпідприємств бути конкурентоспроможними і встигати за ринком. Є ще й людський фактор. Складно знайти такого директора державного підприємства, який би не вважав його своїм. Ми постійно чуємо: навіщо ви продаєте НАШЕ підприємство? Яскравий приклад – останнє призначення нового директора «НДІ електромеханічних приладів». Після того як нам не дали закінчити продаж цього НДІ, Фонд призначив туди нового директора, щоб не допустити банкрутства цього підприємства, до якого воно, враховуючи його борги і відсутність замовлень, може дуже швидко дійти. Але колишній директор просто не пустив нового на територію. Здавалося б: підприємство – в управлінні Фонду, призначати керівництво і контролювати діяльність – функції Фонду. Але ж ні – директор вважає, що має право не пустити на робоче місце керівника, призначеного управителем – Фондом держмайна. Потім нас звинувачують в неефективному управлінні. А що нам робити? Заходити на підприємство силоміць?

«Наразі дата початку приватизації залежить від Парламенту»

Напевно, такі інциденти з призупиненням приватизації НДІ вже після продажу, з неможливістю нового директора потрапити на місце роботи не найкращим чином впливають загалом на весь приватизаційний процес?

- Звичайно, довіри до держави у інвесторів після таких історій стає все менше. Складається враження, що комусь вигідно остаточно зіпсувати інвестиційний клімат в країні і зірвати приватизацію. Після того як прокуратура почала розслідування продажу НДІ, хоча, мабуть, ма-

ла би проводити перевірки ще на етапі включення його до приватизаційного Переліку КМУ в травні, на рахунку в банку зависли кошти інвестора – депозит, який він мав покласти, щоб взяти участь у конкурсі. А тепер уявіть, що це – інвестор, який хоче придбати ОПЗ. За умовами він повинен покласти на депозит в український банк 20% від початкової вартості об'єкта. У випадку з Одеським припортовим – це близько 100 млн дол. Якщо комусь раптом заманеться зупинити продаж заводу, ці гроші – величезна

60 відсотків товариств, які не були своєчасно виставлені на продаж, перетворюються на банкрутів

сума для будь-якого, навіть дуже великого інвестора, – просто підвиснуть на рахунку. Звичайно, він сто разів подумає, перш ніж взяти участь у приватизації в Україні. Сподіваюся, що ми підготуємося таким чином, щоб подібні речі були неможливі.

Тут йдеться про невеликий об'єкт, а коли почнеться велика приватизація, тиск, очевидно, збільшиться. Ви готові до цього?

- Якраз саме тому до приватизації усіх знакових об'єктів ми намагаємося залучити радників і консультантів з великих інвестиційних банків – незаангажованих і професійних. Тиснути на них, займатися їх дискредитацією набагато складніше, ніж дискредитацією Фонду та його чиновників. Тож я абсолютно серйозно працюю над залученням технічної та донорської допомоги міжнародних організацій для підготовки держпідприємств до приватизації. І тоді під час інвентаризації, оцінки, залучення учасників з нами будуть співпрацювати іноземні спеціалісти. Це зробить процес приватизації абсолютно прозорим і неупередженим, у тому числі і для того, щоб ніхто не зміг звинуватити мене чи Фонд і заблокувати приватизацію.

Ви ж, мабуть, розуміли, що на посаді Голови Фонду легко не буде. Що вас мотивувало до цієї роботи?

- Бажання зробити корисне для країни. Для мене робота в Фонді – це проект. Проект із запуску приватизації – нової приватизації: за новими умовами, прозорої і вигідної для держави, для її економіки, інвестиційного клімату. Я знаю, як це зробити, і хочу це реалізувати. Аби тільки не заважали. Хочеться зробити цей проект успішним, а далі можна повернутися в бізнес.

Що наразі заважає реалізації цього проекту?

- По-перше, зволікання з прийняттям законодавчих змін у парламенті. Це дуже гальмує всі процеси. Як можна провести нову приватизацію за старими законами? А до нових досі не дійшла черга. По-друге – в країні багато впливових людей, які хочуть, щоб усе лишилося, як є, і вони докладають зусиль, аби зірвати приватизацію. Призупинення продажу НДІ – яскравий тому приклад.

«Приватизацію слід проводити тільки за новими правилами»

Багато хто вважає, що зараз просто не найкращий час для проведення приватизації. Можливо, у цьому справа?

- Ще зовсім недавно момент був значно кращим – і що було продано? За 10 років після Криворіжсталі – нічого. Я вже розказував, що відбувається з державними підприємствами, які доводять до банкрутства, і чому їх варто продавати якомога швидше. Крім того, всі ми розуміємо, що у держави немає коштів, щоб вкладати їх у модернізацію підприємств. А як ви думаєте, чи стають ці підприємства з часом дорожчими, якщо вони не отримують інвестицій? Очевидно, що ні. Активи стрімко знецінюються через відсутність модернізації,

Наповнення бюджету – справа хоч і важлива в нашому скрутному економічному становищі, та все ж не головна. Головне – відновлення інвестиційного клімату

неефективне управління, появу на ринку конкурентів. Ніхто не може сказати з упевненістю, що за два-три роки умови будуть більш сприятливими, і ми зможемо виручити більше за знецінені з часом підприємства. А тим часом

держава має їх утримувати. Ми маємо на балансі безліч неліквідів, на який з бюджету постійно йдуть чималі дотації, натомість ніякого зиску від них немає.

Але ж не все, що має держава, – це неліквіди?

- Звичайно. Але державним підприємствам набагато складніше бути прибутковими, ніж приватним. Крім того, є ще важливі для держави об'єкти, які принаймні тепер слід лишити у державній власності.

Ви маєте на увазі стратегічні підприємства?

- Так. Але слід чітко визначитися з переліком. Залишити необхідний мінімум – можливо, близько сотні, – а всі інші продати. Управляти цією відносно невеликою кількістю буде значно легше, особливо якщо справді буде створено державний холдинг, концепцію якого зараз активно обговорюють у МЕРТ і КМУ.

Які держактиви ви вважаєте недоторканими?

- Наразі це атомна енергетика, оборонка, космонавтика. Є об'єкти, які можна продати частково. Наприклад, авіабудівельний концерн «Антонов» або пакет акцій «Укрзалізниці». Такий частковий продаж – це залучення коштів на розвиток підприємства, при тому, що контрольний пакет все одно лишається у держави.

Чому ви виступаєте проти реприватизації?

- Просто не хочу підтримувати популізм. Якщо інвестор не виконує умов – це робоча ситуація: перевірили – вирішили повернути. А Фонд як інструмент це рішення виконує. Наприклад, так це було із Запорізьким алюмінієвим комбінатом. Але коли кричать «Давайте заберемо все у всіх!» ще до перевірок, це викликає у мене безліч запитань до таких крикунів. Подібні гасла не сприяють встановленню поваги до приватної власності, на якій базується стабільність бізнес-клімату, і не покращують інвестиційний клімат. До того ж, треба розуміти, що будь-яке повернення активів державі означає і повернення грошей за них. А в бюджеті у нас нібито не густо?

На 2015 рік було заплановано 17 млрд грн надходжень до бюджету від приватизації. Ці плани зірвано?

- Так, оскільки продаж великих об'єктів фактично перенесено на наступний рік через те, що досі не було прийнято зміни до законодавства. Кабмін продовжив дію постанови № 271 на 2016 рік – тож і надходження в бюджет перенесено. Сподіваюся, наступного року ми зможемо зібрати до 30 млрд, а не 17, як було заплановано у 2015 році. Але наповнення бюджету – справа хоч і важлива в нашому скрутному економічному становищі, та все ж не головна. Головне – відновлення інвестиційного клімату, а для цього приватизацію слід провести за новими правилами, із залученням радників і максимально прозоро. Тож, краще трохи почекати, але зробити все якісно, як слід.